

Теджүид

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Въведение

В хадис от нашия Пейгамбер صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ се казва: „Разкрасете вашите гласове с пеенето на Куран!” Това разкрасяване става с помощта на теджўид. В арабски език „теджўид” означава разкрасяване и подобряване. В пеенето на Куран „теджўид” означава всяка буква да се положи хубаво върху нейната основа-асл, да се спазят всички нейни права-хакк и да ѝ се даде всичко, което тя заслужава-мустехакк. Основата на буквата е нейното местопроизношение, правата на буквата са нейните постоянни качества, а онова, което е заслужено от буквата са нейните условни качества. Местопроизношение на буквата е мястото, от което буквата се изговаря. Постоянни качества на буквата са онези качества, които винаги придружават буквата – има ли я буквата има го и качеството. Условни качества на буквата са онези качества, които зависят от условие – ако условието е спазено, качеството го има, а ако условието не е спазено, качеството го няма.

Раздел местопроизношения на буквите

От долната част на гърлото се изговарят ه و ا

От средата на гърлото се изговарят ع و ح

От горната част на гърлото се изговарят خ و غ

От задната част на езика и мекото небце се изговарят първо ق после ك

От средата на езика и небцето, между предкътниците се изговарят ج و ش و ض

От върха на езика и венците се изговарят ل و ن و ر

От върха на езика и основите на зъбите се изговарят ط و د و ت

От върха на езика зад върховете на зъбите се изговарят ص و س و ز

От върха на езика между върховете на зъбите се изговарят ظ و ذ و ث

От устните се изговарят ف و ب و م

От устната кухина се изговаря межд при буквите ا و و ا

От носната кухина се изговаря гунна при буквите ن و م

Раздел постоянни качества на буквите

Постоянните качества са два вида: качества, които имат противоположни и качества, които нямат противоположни.

Качества, които имат противоположни

Хемс (هَمْسٌ) и **джехр** (جَهْرٌ). Хемс означава, че при изговаряне на буквата се пропуска много въздух, а джехр означава, че при изговаряне на буквата се пропуска малко въздух. Буквите на хемс са فَحْتُهُ شَخْصٌ سَكَّتْ, а буквите на джехр са всички останали. Буквите на хемс са шумни, а буквите на джехр са звучни. Хемс и джехр са противоположни.

Шидде (شِدَّةٌ), **рахаѓе** (رَخَاوَةٌ) и **бейние** (بَيْئِيَّةٌ). Шидде означава, че при изговаряне на буквата не остава пролука и гласът се задържа напълно, а рахаѓе означава, че при изговаряне на буквата остава пролука и гласът се пропуска напълно. Бейние е средно положение между задържането и пропускането на гласа. Буквите на шидде са أَجِدُّ قَطٍ بَكَتٌ, буквите на бейние са لِنٌ عُمَرٌ, а буквите на рахаѓе са всички останали. Буквите на шидде са резки, на рахаѓе са плавни, а на бейние са на средно положение. Шидде и рахаѓе са противоположни, а бейние е на средно положение.

Истиаля (اِسْتِعْلَاءٌ) и **истифал** (اِسْتِفَالٌ). Истиаля означава, че при изговаряне на буквата задната част на езика се издига назад и нагоре и буквата се чува дебело. Истифал означава, че при изговаряне на буквата задната част на езика не се издига назад и нагоре и буквата се чува тънко. Буквите на истиаля са خُصٌّ ضَغَطٌ قَطٌ, а буквите на истифал са всички останали. Истиаля и истифал са противоположни.

Итбак (إِطْبَاق) и **инфитах** (انْفِتاح). Итбак означава, че при изговаряне на буквата целият език се издига към небцето. Инфитах означава, че при изговаряне на буквата не се издига целият език към небцето. Буквите на итбак са ص ض ط ظ , а буквите на инфитах са всички останали. Итбак и инфитах са противоположни.

Качества, които нямат противоположни

Калкале (قَلْقَلَة). Калкале означава, че при изговаряне на буквата тя отскача от своето местопроизношение. Калкале има само когато буквата е сякин. Буквите на калка са قَطْبُ جَدٍ .

Сафир (صَفِير). Сафир означава, че при изговаряне на буквата се чува остро свирене. Буквите на сафир са ص и س и ز .

Текрар (تَكَرَّر). Текрар означава, че при изговаряне на буквата върхът на езика трепери слабо. Буквата на текрар е ر .

Инхираф (انْحِرَاف). Инхираф означава, че при изговаряне на буквата гласът заобикаля нейното местопроизношение. Буквата на инхираф е ل .

Тефешши (تَفَشَّش). Тефешши означава, че при изговаряне на буквата въздухът се разпръсква по цялата уста. Буквата на тефешши е ش .

Иститале (اسْتِطَالَة). Иститале означава, че буквата се изговаря надлъжно, а не напречно на въздушния поток. Буквата на иститале е ض .

Раздел условни качества на буквите

Изхар (إِظْهَار), **идгам** (إِدْغَام) и **ихфа** (إِخْفَاء). Изхар означава пълно отделяне на две букви една от друга. Идгам означава пълно смесване на две букви една с друга. Ихфа означава приближаване на две букви една до друга, без пълно отделяне и без пълно смесване. Изхар и идгам са противоположни, а ихфа е на средно положение.

Каср (قَصْر) и **меда** (مَدّ). Каср означава, че буквата не се удължава повече от нормалното, защото няма причина за удължаване, а меда означава, че буквата се удължава повече от нормалното, защото има причина за удължаване. Каср и меда са противоположни. Меда е шест вида: таби (طَبِيعِي), муттесил (مُتَّصِل), мунфесил (مُنْفَصِل), лязим (لَاذِم), арид (عَارِض) и лин (لَيْن).

Сукун (سُكُون) (или **сякин** (سَاكِن)) и **харака** (حَرَكَة). Сукун означава, че буквата е неподвижна в нейното местопроизношение, а харака означава, че буквата се придвижва от мястото ѝ на изговаряне към мястото на огласовката след нея. Сукун се отбелязва с джезим ْ, а харака се отбелязва с фетха, кесра или дамма َ ِ ُ.

Тефхим (تَفْخِيم) и **теркик** (تَرْقِيق). Тефхим означава, че буквата се изговаря дебело, а теркик означава, че буквата се изговаря тънко. Тефхим и теркик са противоположни.

Ўакф (وَقْف) и секте (سَكْتَة). Ўакф означава спиране на пеенето с поемане на въздух, а секте означава спиране на пеенето, без поемане на въздух. Ўакф и секте са противоположни.

Раздел изхар, идгам и ихфа

Две букви с еднакви местопроизношения и качества се наричат мислейн (مِثْلَيْن). Две букви с еднакви местопроизношения и близки качества се наричат мутеджанисейн (مُتَجَانِسَيْن). Две букви с близки местопроизношения и качества се наричат мутекарибейн (مُتَقَارِبَيْن). Две букви с далечни местопроизношения и качества се наричат мутебаидейн (مُتَبَاعِدَيْن). От мислейн винаги става идгам. От мутебаидейн винаги става изхар. От мутеджанисейн и мутекарибейн може да стане и идгам и ихфа и изхар.

Нун сякин и тенўин

Нун сякин е нун, обозначен с джезим نٌ , а тенўин е двойна харака ن.

Изхар

Изхар става, когато след нун сякин или тенўин има една от шестте букви ع ح غ خ . Изхар се чете без гунна.

مِنْ خَوْفٍ، مَنْ ءَامَنَ، غَفُورٌ حَلِيمٌ

Идгам без гунна

Идгам без гунна става, когато след нун сякин или тенџин има една от двете букви ل ر . Чете се без гунна.

غَفُورٌ رَحِيمٌ، هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ، مِنْ رَبِّهِمْ

Идгам с гунна

Идгам с гунна. Идгам с гунна става, когато след нун сякин или тенџин има една от четирите букви ن م و ي . Чете се с гунна.

فَضْلًا مِنَ اللَّهِ، خَيْرٌ يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ

Четири думи са изключение от правилото и при тях става изхар.

قِنْوَانٌ، صِنْوَانٌ، بُنْيَانٌ، دُنْيَا

Икляб

Икляб става, когато след нун сякин или тенџин има ب . Икляб се чете с гунна.

سَمِيعٌ بَصِيرٌ، مِنْ بَعْدِ، لِيُنْبَذَنَّ

Ихфа

Ихфа става, когато след нун сякин или тенџин има една от петнадесетте букви ت ث ج د ذ ز س ش ص ض ط ظ ف ق ك . Ихфа се чете с гунна.

غَنِيٌّ كَرِيمٌ، فَتَحْ قَرِيبٌ، أَنْتُمْ

Мим сякин

Мим сякин е мим, обозначен с джезим $\dot{م}$.

Идгам

Идгам става, когато след мим сякин има $م$. Идгам се чете с гунна.

أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ، عَلَيْهِمْ مَوْصَدَةٌ

Ихфа

Ихфа става, когато след мим сякин има $ب$. Ихфа се чете с гунна.

إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ، تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

Изхар

Изхар става, когато след мим сякин има една от останалите букви. Изхар се чете без гунна.

لَكُمْ دِينُكُمْ، أَلَمْ يَعْلَمُوا

Когато след мим сякин има $و$ или $ي$ мим сякин трябва още повече да се отдели от тях, защото те са много близки и има опасност да се смесят.

هُمْ فِيهِ، عَلَيْهِمْ وَلَا

Нун и мим с шедде

Когато има нун или мим с шедде, те винаги се четат с гунна.

إِنَّهُمْ، كَأَنَّهُمْ، فَأَمَّا، مِمَّ

Раздел каср и меда

Харфи меда е буква за удължаване. Те са три: **ا** и **ي** и **و**. Те са харфи меда, когато са сякин и преди тях има харака, която им съответства. Фетха **َ** съответства на елиф **ا**, кесра **ِ** съответства на йе **ي** и дамма **ُ** съответства на ўаў **و**.

Харфи лин е мека буква. Те са две: **ي** и **و**. Те са харфи лин, когато са сякин и преди тях има фетха.

Себеби меда е причина за удължаване. Те са две: хамза и сукун. Хамза е постоянен елиф с харака, който винаги се чете, а сукун е неподвижна буква, заради джезим, шедде или ўакф (спиране).

Степените на удължаване са три: каср, теўессут и тул. Каср се равнява на един елиф, теўессут се равнява на два елифа, а тул се равнява на три елифа.

Медди таби

Медди таби става, когато след харфи меда няма себеби меда. Медди таби е на степен каср.

أوتِينَا، نُوحِيهَا، قَالَ، نَسِينَا، طه، يَقُولُ

Медди муттесил

Медди муттесил става, когато след харфи меда има хамза в същата дума. Медди муттесил е на степен теўессут.

جَاءَ، يَشَاءُ، جِيءَ، سُوءٌ

Медди мунфесил

Медди мунфесил става, когато след харфи меда има хамза в другата дума. Медди мунфесил е на степен теъессут.

إِنِّي أَخَافُ، تُوبُوا إِلَيَّ، إِنَاءَ أَمَنَّا

Медди лязим

Медди лязим става, когато след харфи меда има сукун лязим в същата дума. Сукун лязим е буква, обозначена с джезим или с шедде. Медда лязим е четири вида и всичките видове са на степен тул.

(1) Медда лязим келими мусеккал (медда лязим в дума с шедде). Например думите: (2) Медда лязим келими мухаффеф (медда лязим в дума с джезим). Например думата: (3) Медда лязим харфи мусеккал (медда лязим в буква с шедде). Например буквата ل от الم (أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ) и от المص (أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ صَادٌ) и буквата س от طاسين ميم (طَاسِينٌ مِيمٌ) (4) Медда лязим харфи мухаффеф (медда лязим в буква с джезим). Например буквата م от الم (أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ), буквите م и ص от المص (أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ صَادٌ), буквата ل от الر (أَلِفٌ لَامٌ رَا) и буквата م от حم (حَامِيمٌ).

Медди арид

Медди арид става, когато след харфи меда има сукун арид. Сукун арид е буква, на която се спира. Медди арид има три степени: каср, теъессут и тул.

يَعْلَمُونَ، نَسْتَعِينُ، تُكذِّبَانِ

Медди лин

Медди лин става, когато след харфи лин има сукун. Медди лин има три степени: каср, теъессут и тул.

وَالصَّيْفِ، عَلَيْهِ، مِنْ خَوْفٍ، كهيعص، حم عسق

Медди силе

Дамир е буквата ھ която се долепя към края на думите и е с дамма или кесра. Когато буквите преди дамир и след дамир са с харака, дамир се удължава. Когато след дамир има хамза неговата степен е теъессут, а когато след дамир няма хамза неговата степен е каср.

لَهُ مَا، إِنَّهُ عَلَى، عِنْدَهُ إِلَّا، عِلْمِهِ إِلَّا

Изключение: буквата ھ от думите لَمْ يَنْتَه لِنَسْفَعًا and مَا نَنْفَقُهُ كَثِيرًا не се удължава, защото не е дамир.

Раздел тефхим и теркик

Буквите на истиаля

Седемте букви на истиаля винаги се четат с тефхим (дебело). От тях (1) при четирите букви на итбак **ص ض ط ظ** тефхимът винаги е силен, а при останалите три букви **غ خ ق** тефхимът е силен, когато (2) са с фетха или дамма или (3) са сякин след фетха или дамма, а тефхимът им е слаб, когато (4) са с кесра или (5) са сякин след кесра.

(1) **صَدَقَ، قَضَى (2) الْغَرَقُ (3) يَخْرُجُ، يَغْتَبُ، يُخْرِبُونَ (4) غِلِّ، الْمُسْتَقِيمَ (5) إِخْوَةٌ**

Харфи медд елиф

Когато (1) харфи медд елиф се намира след буква на тефхим (дебела буква) се чете с тефхим (дебело), а когато (2) се намира след буква на теркик (тънка буква) се чете с теркик (тънко).

(1) **فَطَالَ، قَالَ (2) فَتَابَ، كَادَ**

Положения на буквата ра

Когато (1) буквата ра е с фетха или дамма или (2) буквата ра е сякин и буквата преди нея е с фетха или дамма или (3) буквата ра е сякин и буквата преди нея също е сякин и буквата преди нея е с фетха или дамма, то при всички тези положения буквата ра се чете с тефхим.

(1) **الرَّحْمَنُ، الرَّحِيمُ، الرُّوحُ، نَصْرُ اللَّهِ (2) مَنْ شَكَرَ، بِالنُّذْرِ، وَانْحَرُ (3) بِالصَّبْرِ، مِنْ كُلِّ أَمْرٍ**

Изключение: Ако буквата ра е сякин и буквата преди нея е харфи лин йе, то буквата ра се чете с теркик.

خَيْرَ، السَّيْرِ

Когато (1) буквата ра е с кесра или (2) буквата ра е сякин и буквата преди нея е с кесра или (3) буквата ра е сякин и буквата преди нея също е сякин и буквата преди нея е с кесра, то при всички тези положения буквата ра се чете с теркик.

(1) بِالرِّ، أَبْصَارِهِمْ، نُورِهِمْ (2) وَاسْتَغْفِرُهُ، وَاصْطَبِرَ (3) الْحَجْرِ، وَزَرَ

Изключение: Ако буквата ра е сякин и след нея в същата дума следва буква на истиаля, то буквата ра се чете с тефхим.

فِرْقَةٍ، قِرْطَاسٍ، مِرْصَادًا

Второ изключение: Ако буквата ра е сякин и преди нея има свързваща хамза, то буквата ра се чете с тефхим.

لِمَنْ ارْتَضَى، ارْجِعِي

Лефзатуллах

Когато буквата преди думата **الله** е с фетха или дамма, буквата **ل** се чете дебело.

هُوَ اللهُ، نَصْرُ اللهِ

А когато буквата преди думата **الله** е с кесра, буквата **ل** се чете тънко.

بِاللهِ، وَاللهِ

Раздел идгам

Когато има две букви мислейн, първата сякин, а втората с харака, се получава идгам мислейн.

ءَاوَوْا وَنَصَرُوا، أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ، فَمَا رِبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ

Когато има две букви мутеджанисейн, първата сякин, а втората с харака, се получава идгам мутеджанисейн.

(طدت) لَيْنٍ بَسَطْتَ، وَقَالَتْ طَائِفَةٌ، أَثْقَلَتْ دَعْوَا اللّٰهِ، مَا عَبَدْتُمْ

(ظذث) إِذْ ظَلَمْتُمْ، يَلْهَثُ ذَلِكَ

(مب) يَا بُنَيَّ اذْكُبْ مَعَنَا

И когато има две букви мутекарибейн, първата сякин, а втората с харака, се получава идгам мутекарибейн.

(لر) قُلْ رَبِّ، بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ

(قك) أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

Забележка: Ако приемем, че според споменатото в раздел местопроизношения, буквите (لر) (قك) са от две еднакви местопроизношения, то идгамът при тях също е мутеджанисейн, а пример за мутекарибейн са буквите (نم) от идгам с гунна.

Раздел ъакф и секте

Ўакф

Ўакф е спиране при пеенето на Куран, с цел поемане на въздух. Това спиране трябва да става на местата, обозначени със знаци за спиране. Но ако на човека, който пее му свърши въздухът преди да стигне знак за спиране, той трябва да се върне с няколко думи назад и да продължи с пеенето си оттам.

Секте

Секте е спиране при пеенето на Куран, без поемане на въздух. Секте има на четири места в Курана: в сура **الْكَهْفِ** при първия елиф от думите **عَوَجًا قِيمًا**, в сура **يُس** при първия елиф от думите **مِنْ مَرَّ قَدِنَا هَذَا**, в сура **الْقِيَامَةِ** при буквата нун от думите **كَلَّا بَلْ رَانَ** и в сура **الْمُطَفِّفِينَ** при втория лям от думите **وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ**.

Завършек

В хадис от нашия Пейгамбер **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** се казва: „Разкрасете пеенето на Куран с вашите гласове!“ И след като човек изучи теджъид, той наистина е способен да разкраси Курана със своя глас и да изпълни нареждането, което се съдържа в друг от хадисите на нашия Пейгамбер **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ**: „Най-добрият от вас е този, който учи [пеенето на] Курана и учи другите на него.“

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Съдържание

Въведение _____	2
Раздел местопроизношения на буквите _____	4
Раздел постоянни качества на буквите _____	4
Раздел условни качества на буквите _____	7
Раздел изхар, идгам и ихфа _____	8
Раздел каср и меда _____	11
Раздел тефхим и теркик _____	14
Раздел идгам _____	16
Раздел ъакф и секте _____	17
Завършек _____	17